

Helppad

11:55AM

unicef.org

unicef | za svako dijete
Crna Gora

Vodič za roditelje ili staratelje djece u krivičnom postupku

Vrhovni sud Crne Gore

Vrhovno državno tužilaštvo
Crne Gore

NORWEGIAN MINISTRY
OF FOREIGN AFFAIRS

Finansirano od
Vlade Kraljevine Norveške

unicef

za svako dijete

O ovom vodiču

Dijete je osoba mlađa od 18 godina.

Ako dijete koje ima 14 ili više godina prekrši zakon, biće pozvano u tužilaštvo i na sud. Ako ima manje od 14 godina, biće pozvano u centar za socijalni rad.

Djeca se pozivaju u državno tužilaštvo ili sud da odgovore na pitanja o nečemu što su uradili ili propustili da urade, a što je protivno Krivičnom zakoniku Crne Gore.

Prema djetetu koji učini krivično djelo postupa se prema posebnom zakonu – Zakonu o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku.

Postupak koji je pokrenut prema djetetu dovešće do odluke, koju donosi tužilac za maloljetnike ili sudija za maloljetnike.

Tužilac/tužiteljka za maloljetnike može odlučiti da se postupak obustavi, da završi pred tužilaštvom ili da se uputi na sud, sudiji za maloljetnike, koji će dalje odlučivati o ishodu postupka.

Ovo je stresan period – i za Vas i za Vaše dijete. Pred Vama je postupak čiji su mnogi djelovi za Vas nepoznati i zbunjujući.

U ovom vodiču se opisuju praktični načini kako da pomognete svom djetetu, kako da učinite da osjeća veće samopouzdanje i bude manje pod stresom zbog prolaska kroz krivični postupak. Sadrži i savjete o tome kako da se nosite sa sopstvenim osjećanjima i zabrinutostima.

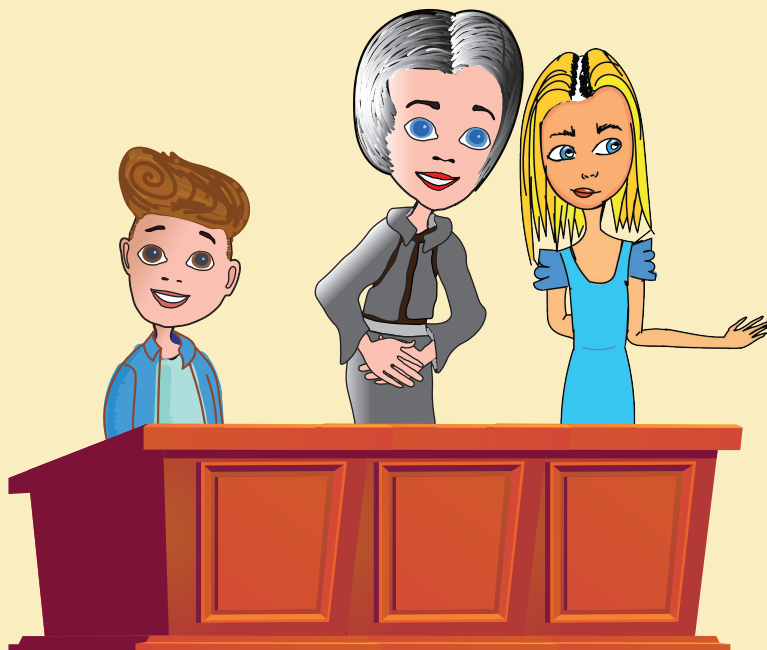

Tokom ovog procesa, Vi i Vaše dijete nećete biti sami – pored tužioca i sudije, u čitav proces uključeno je više osoba koje pomažu da postupak bude prilagođen Vašem djetetu.

Važno je da djeca razumiju što se dešava, da razumiju značenje svojih postupaka i moguće posljedice. Kad djetetu pomažete da se pripremi za tužilaštvo ili za sud, vodite računa o tome da ne usmjeravate njegove izjave niti da utičete na njih.

Stručna služba u Vrhovnom državnom tužilaštvu i višem sudu uputiće Vas u svrhu i način sprovođenja krivičnog postupka prema djeci.

Savjetodavnu ulogu ima i centar za socijalni rad, koji zastupa najbolji interes djeteta u krivičnom postupku.

Sadržaj

- ***Zašto je važno da roditelji/staratelji pripreme i podrže dijete tokom krivičnog postupka?***
- ***Gdje će se održati saslušanje mog djeteta? Kako će to izgledati?***
- ***Ko može da vodi mene i moje dijete kroz taj proces?***
- ***Ko je prisutan tokom postupka u tužilaštvu ili sudu i koja je uloga tih lica?***
- ***Koja prava ima moje dijete?***
- ***Kako da najbolje pripremim i podržim svoje dijete u ovom procesu?***
- ***Šta da kažem svom djetetu o krivičnom postupku?***
- ***Koja je moja uloga tokom krivičnog postupka?***
- ***Značenje izraza***

Zašto je važno da roditelji ili staratelji pripreme i podrže dijete tokom krivičnog postupka?

Dijete koje učini krivično djelo često nakon toga ima emocionalne teškoće. Činjenje teškog krivičnog djela izaziva traumatizaciju kod samog učinioca, ne samo kod osobe na čiju je štetu krivično djelo učinjeno.

Osim toga, samo pokretanje krivičnog postupka može biti stresno i traumatično iskustvo za dijete.

Zato mu je potrebno Vaše razumijevanje, briga i podrška.

Pripremajući dijete za taj proces, Vi:

- ***pokazujete mu/joj da se krivično djelo nije smjelo desiti;***
- ***činite sve da ono osjeća da ste uz njega, da ima svu Vašu podršku u krivičnom postupku i da ne ponovi krivično djelo;***
- ***nastojite da smanjite stres kojem je dijete izloženo i mogućnost njegove dodatne traumatizacije.***

Gdje će se održati saslušanje mog djeteta? Kako će to izgledati?

Dijete protiv koga je podnijeta krivična prijava prvo saslušava državni tužilac/državna tužiteljka u državnom tužilaštvu.

Državni tužilac/državna tužiteljka za maloljetnike, u skladu sa zakonom, prvo će razmotriti sve dokaze, ispitati sve svjedoke i shodno tome donijeti neku od ovih odluka:

- ***da obustavi krivični postupak protiv Vašeg djeteta ako nema dokaza da je ono učinilo krivično djelo;***
- ***da utvrdi da postoje dokazi koji ukazuju na to da je krivično djelo učinjeno, nakon čega izriče opomenu ili izdaje vaspitni nalog (alternativne mjere, koje obuhvataju različite vaspitne zadatke), uz Vašu saglasnost i saglasnost djeteta;***
- ***da odluči, na osnovu dokaza, činjenica i zakona, da je predmet potrebno uputiti sudiji za maloljetnike na odlučivanje.***

Ako se predmet nađe pred sudom, onda Vaše dijete saslušava sudija/sutkinja za maloljetnike. Sudija za maloljetnike, u skladu sa zakonom, utvrđuje činjenice predmeta tako što razmatra sve dokaze, saslušava dijete i uzima iskaze svjedoka. Sudija može da odluči:

- ***da Vaše dijete nije prekršilo zakon i da odbaci krivičnu prijavu, tj. obustavi krivični postupak;***
- ***da je Vaše dijete prekršilo zakon i da izrekne neku od zakonom predviđenih krivičnih sankcija.***

Ko može da vodi mene i moje dijete kroz taj proces?

U tužilaštvu i sudu postoje stručne službe sastavljene od kvalifikovanih stručnih lica (socijalni radnici, specijalni pedagozi, psiholozi) koja imaju znanja i iskustva u radu s djecom u krivičnom postupku.

Stručne službe postoje da bi Vašem djetetu pomagale tokom čitavog krivičnog postupka.

Razgovor sa stručnim licem iz stručne službe je važan. Te osobe pomažu Vašem djetetu da bolje razumije krivični postupak i da u njemu učestvuje na sadržajnijoj i za njega najboljoj način.

Stručna služba se angažuje tokom cijelog krivičnog postupka. Njena je uloga da pripremi i da procjenu i mišljenje o odgovarajućoj alternativnoj mjeri u postupku pred tužilaštvom, odnosno o odgovarajućoj krivičnoj sankciji u postupku pred sudom.

Stručno lice će:

- ***razgovarati s Vašim djetetom i saznati kakva ima očekivanja i šta su razlozi eventualne zabrinutosti u vezi s krivičnim postupkom;***
- ***objasniti Vašem djetetu i Vama krivični proces i pravila ponašanja tokom krivičnog postupka;***
- ***razgovarati s djetetom o krivičnom djelu samo u toku saslušanja, ako to zatraži tužilac ili sudija, ili nakon sprovedenog saslušanja kako bi se utvrdio odnos djeteta prema krivičnom djelu i preporučila odgovarajuća mjera;***
- ***postavljati Vama i Vašem djetetu pitanja o životnoj/ socijalnoj/obrazovnoj situaciji Vašeg djeteta koja bi mogla da ima značaja za donošenje odluke.***

Ko je prisutan tokom postupka u tužilaštvu ili sudu i koja je uloga tih lica?

Tokom saslušanja u tužilaštvu prisutni su:

- državni tužilac;
- advokat;
- predstavnik stručne službe;
- zapisničar.

Državni tužilac ili državna tužiteljka je osoba koja ispituje Vaše dijete i druge svjedoke, odlučuje da li će predmet iznijeti pred sud i zastupa predmet pred sudom.

Vi ćete voditi računa da svi učesnici u krivičnom postupku prema Vašem djetetu postupaju pažljivo i u skladu sa zakonom, u čemu će Vam pomagati advokat i predstavnik centra za socijalni rad.

Advokat (branilac) ili advokatica je osoba koja zastupa Vaše dijete i njegova prava u krivičnom postupku i upoznata je sa svime što se nalazi u njegovom predmetu. On Vas i Vaše dijete savjetuje u vezi s postupkom, u dogovoru s Vašim djetetom i Vama postavlja pitanja, predlaže dokaze, vaspitnu mjeru, ulaže žalbu da zaštiti interes Vašeg djeteta.

Predstavnik ili predstavnica stručne službe je osoba obučena za rad s djecom u krivičnom postupku. Ona pomaže da postupak koji se vodi bude prilagođen djetetu, da dijete razumije postupak i iskaže svoje mišljenje pred tužilaštvom i sudom.

Vi i Vaše dijete imate pravo da postavljate pitanja i dobijete informacije koje se tiču djeteta u bilo kojoj fazi postupka.

Državni tužilac za maloljetnike ima saradnika ili saradnicu koji/koja evidentira tok postupka. Ta osoba, po nalogu tužioca, zapisuje sve što se kaže tokom postupka.

Suđenju na sudu prisustvuju:

- sudija za maloljetnike;
- sudski službenik – zapisničar;
- svjedok;
- predstavnik stručne službe;
- roditelji/staratelji.

Sudija za maloljetnike je pravnik ili pravnica koji/koja vodi postupak pred sudom. On/ona postavlja pitanja i dozvoljava učesnicima da postavljaju pitanja, daje odgovore na relevantna pitanja, ispituje dokaze, sluša svjedočenja svjedoka i vještaka, te na kraju odlučuje o slučaju. Sudija se stara da razumijete pitanja koja su Vam upućena.

Sudski službenik ili službenica sjedi ispred sudije i zapisuje, po nalogu sudije, sve što je rečeno u sudnici tokom glavog pretresa.

Svjedok odgovara na pitanja s klupe za svjedoke. Ako je svjedok lice mlađe od 14 godina, ono može da svjedoči iz druge prostorije u zgradi suda, putem video-linka.

Stručna služba vam pomaže da razumijete proces i stara se da razumijete pitanja. S njima ćete se upoznati prije suđenja.

Roditelji ili staratelji, kao podrška, prisutni su u sudu tokom suđenja i cijelog krivičnog postupka.

Zadatak advokata (branioca) ili advokatice jeste da pomaže Vašem djetetu i da štiti njegova prava i interese, u dogovoru s Vama i Vašim djetetom. Advokat takođe postavlja pitanja svjedocima, pomaže djetetu u davanju iskaza ili iznosi gledište djeteta, kao i dokaze iz kojih se vidi da li je dijete učinilo ili nije učinilo krivično djelo. Ako je dijete učinilo krivično djelo, advokat na sudu iznosi okolnosti koje su doprinijele da dijete prekrši zakon i koja mu mjera može pomoći da to ne ponovi. On/ona vodi računa o najboljem interesu djeteta, što znači da se trudi da Vaše dijete u postupku pred sudom prođe najbolje što je moguće s obzirom na ono što piše u zakonu.

Tužilac za maloljetnike je pravnik ili pravnica koji/koja zastupa svoju odluku da se prema djetetu vodi postupak pred tužilaštvom i/ili sudski postupak zbog krivičnog djela. Tu odluku zasniva na dokazima koji su prikupljeni u postupku pred tužilaštvom, a zastupa je iznoseći dokaze na sudu i postavljajući pitanja djetetu i svjedocima o tome što su vidjeli, čuli, ili što im se desilo.

Koja prava ima moje dijete?

Vaše dijete ima pravo:

- *da bude tretirano drugačije od punoljetnih učinilaca – cilj krivičnog postupka prema djeci prvenstveno je u tome da im se pruži pomoć kako više ne bi vršila krivična djela;*
- *da se krivični postupak vodi na način koji potencijalne neprijatnosti svodi na minimum, bez nehumanog ili ponižavajućeg postupanja, a da se lišenje slobode primjenjuje samo izuzetno;*
- *na branioca, prevodioca, usluge centra za socijalni rad;*
- *na stručnu pomoć tokom postupka;*
- *da u svakom trenutku bude informisano o krivičnom postupku, svojoj ulozi u postupku, načinu i posljedicama davanja/nedavanja iskaza;*
- *da saopšti, ali i da ne saopšti svoje mišljenje;*
- *na hitnost i tajnost postupka, što podrazumijeva isključenje javnosti;*
- *da mu bude objašnjena odluka donijeta u krivičnom postupku i mogućnost žalbe;*
- *da bude informisano kome može da se obrati nakon završetka postupka u slučaju problema.*

Kako da najbolje pripremiti i podržim svoje dijete u ovom procesu?

Presudno je da tokom čitavog ovog procesa dijete uživa podršku s Vaše strane.

Kako ćete pripremiti svoje dijete – to, naravno, zavisi od njegovog uzrasta i nivoa zrelosti, sposobnosti razumijevanja. No svakako je važno stvari objašnjavati jednostavno i jasno, jer ćete time pomoći da se smanji napetost.

Stručna služba pomaže da dijete razumije krivični postupak, pomaže mu prilikom ispitivanja i preporučuje vaspitnu mjeru.

Što da kažem svom djetetu o krivičnom postupku?

Vi najbolje poznajete svoje dijete. Zato nastojte da mu prenesete informacije na način za koji smatrate da je za njega/nju najbolji.

Važno je da saopštite svom djetetu:

- zašto idete u tužilaštvo/na sud;**
- koga će sresti tokom krivičnog postupka;**
- koliko bi krivični postupak trebalo da traje;**
- da je njegova/njena dobrobit najvažnija.**

Na kraju, ono što je posebno važno, pitajte svoje dijete kako se u vezi sa svim što se dešava osjeća, šta ga/je brine, od čega strahuje.

Koja je moja uloga u toku krivičnog postupka?

Vaša prvenstvena uloga u ovom procesu jeste da pružite podršku svom djetetu i da postupate u njegovom najboljem interesu.

Kad god je to moguće, obezbijediće vam se vrijeme da iznesete razloge za zabrinutost, ako ih imate, ali u odsustvu djeteta.

Tužilac i/ili sudija za maloljetnike mogu Vam postaviti neka pitanja o Vašem djetetu – o njegovom dosadašnjem ponašanju, školovanju, porodičnim prilikama. To su pitanja koja mogu biti od značaja za postupak i Vi treba na njih da odgovorite.

Značenje nekih važnih izraza

dokaz – ono što svjedok kaže u tužilaštvu ili pred sudom, a to mogu biti i neki predmeti, npr. fotografije, odjeća ili crteži, koji se iznose pred sud da pokažu što se desilo

saslušanje / glavni pretres / suđenje – događaj tačno određenog datuma i vremena kad se sve osobe uključene u postupak sastanu da razmotre predmet ili da saslušaju dokaze; može se održavati u tužilaštvu ili na sudu

socijalni radnik/socijalna radnica (predstavnik centra za socijalni rad) – osoba koja radi s djecom i odraslima kad im je potrebna dodatna pomoć ili nadzor

posebne mjere – različiti načini kojima se pomaže djetetu svjedoku da da iskaz iz zasebne prostorije ili iza paravana, putem video-linka

izjava – bilješka ili snimak koji napravi tužilaštvo ili policija o onome što je osumnjičena osoba rekla

stručna služba – služba koja pomaže da krivični postupak u tužilaštvu i sudu bude prilagođen i razumljiv djetetu, upoznaje dijete sa svrhom krivičnog postupka, ulogom svih učesnika u krivičnom postupku, pomaže kod saslušanja djeteta, preporučuje vaspitnu mjeru

svjedok – osoba koja ima informacije o nečemu što je važno za postupak pred sudom/tužilaštvom i koja će to možda morati da ispriča u tužilaštvu ili na sudu

advokat/advokatica – osoba čiji je zadatak da pomogne svjedoku i da se postara da se zaštite njegovi/njeni pravni interesi

tužilac/tužiteljka za maloljetnike – pravnik ili pravnica koji/koja zastupa svoju odluku da se prema djetetu vodi postupak pred tužilaštvom i/ili sudski postupak zbog krivičnog djela; tu odluku zasniva na dokazima koji su prikupljeni u postupku pred tužilaštvom, a zastupa je iznoseći dokaze na sudu i postavljajući pitanja svjedocima o tome što su vidjeli, čuli, ili što im se desilo

sudija/sutkinja za maloljetnike – pravnik ili pravnica koji/koja ima posebna znanja da odlučuje u slučajevima djece koja čine krivična djela; sudija odlučuje o predlogu državnog tužioca za izricanje vaspitne mjere ili kazne i donosi odluku da li djetetu izreći neku mjeru ili kaznu, ili obustaviti postupak

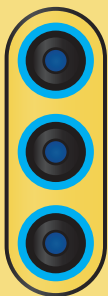
vještaci – stručnjaci koji, na poziv suda, pomažu državnom tužiocu i sudiji u procjeni: povreda i štete nastalih zbog krivičnog djela / kršenja zakona; situacije u kojoj je učinjeno krivično djelo; učinioca krivičnog djela; djeteta i njegove porodice i najboljeg interesa djeteta

Svi izrazi koji su u ovoj publikaciji dati u muškom gramatičkom rodu odnose se bez diskriminacije i na ženski rod.

Vodič je pripremljen u okviru inicijative „Jednak pristup djece pravdi” koju implementira Ministarstvo pravde Crne Gore u saradnji sa najvišim pravosudnim institucijama, uz tehničku podršku UNICEF-a i finansijsku podršku Vlade Kraljevine Norveške. Njegov sadržaj ne mora nužno predstavljati stavove UNICEF-a i donatora.
Dizajn i ilustracije Studio KOLARAC

unicef

za svako dijete